

พระศาสนดิลก (เสนา ชิตเสโน ป.ธ. ๔)

(พ.ศ. ๒๔๒๓ – ๒๔๘๔)

ชาติภูมิ

พระศาสนดิลกนามเดิม เสน นามสกุล ศิริบุรณ เกิดวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๓ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะโรง ที่บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อ เพี้ย คุ่มง้วน (คำภา) มารดาชื่อ นางโน ศิริบุรณ

การศึกษา บรรพชาและอุปสมบท

พระศาสนดิลก (เสนา ชิตเสโน) ได้รับการศึกษาอย่างจริงจังเมื่ออายุได้ ๑๔ ปี โดยได้ติดตามพระภิกษุขุน ซึ่งเป็นพี่ชายไปอยู่วัดสุปฏิหาราม ในเมืองอุบลราชธานี เพื่อศึกษาเล่าเรียน ต่อมาพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) ครั้นดำรงตำแหน่งที่พระครูวิจิตรธรรมภาณี ได้นำตัวไปฝากไว้กับ พระศาสนโสภณ (อ่อน อหิงสโก) ครั้นดำรงตำแหน่งที่พระเมธาธรรมรส แห่งสำนักวัดพิชัยญาติการาม อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี (กรุงเทพฯ ในปัจจุบัน) โดยให้บรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมในสำนักแห่งนั้น

พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้อุปสมบท โดยพระศาสนโสภณ (อ่อน อหิงสโก) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระราชเมธี (ท้วม กณฺหวโร) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ และได้ศึกษานำเรียนพระปริยัติธรรมจนสำเร็จการศึกษา นักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม ๔ ประโยค (ป.ธ. ๔) สำนักเรียนวัดพิชัยญาติการาม อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

หน้าที่การงาน

พระศาสนดิลก (เสนา ชิตเสโน) เอาการุญที่การงานพระพุทธศาสนาที่สำคัญดังนี้

ด้านการปกครอง

- ผู้ช่วยเจ้าคณะมณฑลอีสาน
- เจ้าคณะมณฑลร้อยเอ็ด
- เจ้าคณะมณฑลอุดร
- เจ้าอาวาสวัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) องค์กรที่ ๖ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๔ – ๒๔๘๔
- พระอุปัชฌาย์

วางรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในวัดศรีทอง มณฑลร้อยเอ็ดและมณฑลอุดรธานีให้มีวัตรปฏิบัติ เช่น การนุ่งห่ม การทำวัตรสวดมนต์ และเทศนาอบรมสั่งสอนอุบาสก อุบาสิกา อย่างเป็นระบบระเบียบ จนเป็นแบบอย่างทางการปกครองคณะสงฆ์มาจนถึงปัจจุบัน

ด้านการศึกษา

เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักเรียน

สนับสนุนด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ชาวบ้านหนองบ่อ รุ่นหลัง ให้มีความเจริญก้าวหน้าในพระศาสนา ในพระธรรมวินัย เช่น พระอมรารักรักจิต (ชัย ชิตมาโร) พระธรรมเสนานี (เงิน) สมเด็จพระมหารามวงศ์ (สนั่น) พระครูวิจิตรธรรมภาณี (เล็ง) เป็นต้น

ด้านสาธารณูปการและการเผยแพร่

ออกแบบและกำกับดูแลการก่อสร้างศาลาการเปรียญทรงไทย หลังคาสูงทำด้วยไม้ในแบบแปลนเดียวกัน หลังที่ ๑ สร้างที่วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) หลังที่ ๒ สร้างที่วัดสระบัว หลังที่ ๓ สร้างที่วัดบูรพาพิสัย หลังที่ ๔ สร้างที่วัดโพธิ์บ้านลำลาก และหลังที่ ๕ สร้างที่ วัดสระประเสวนสุข บ้านนาเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

กรรมการดำเนินการหล่อพระพุทธรูปปฏิมาที่สำคัญ คือ พระศรีเมืองพระขวัญเมือง และพระสัมพันธูเจ้า ซึ่งเป็นพระประธานในอุโบสถ วัดสุปฏิญนารามในปัจจุบัน

ปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ชำรุด ทรุคโทรม และก่อสร้างโรงเรียน กุฎิ ศาลาการเปรียญ วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม)

พ.ศ. ๒๔๕๔ ประธานคณะศิษยานุศิษย์ เช่น พระเงิน พระมหาชัย พรูปัชฌาย์เคน ท่านอาชญาลี พร้อมทั้งชาวบ้านหนองบ่อร่วมกันหล่อพระพุทธรูป ๘ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ ศอก สูง ๒ ศอก จำนวน ๒ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑ ศอก สูง ๒ ศอก จำนวน ๖ องค์ นำประดิษฐานไว้ในวัดต่างๆ เช่น วัดบูรพาพิสัย วัดสระบัวบ้านหนองบ่อ วัดโพธิ์ศรี บ้านลำลาก อำเภอเมืองอุบลราชธานี วัดบ้านกลาง วัดบ้านวังกางสูง อำเภอวารินชำราบ วัดหอก่อ อำเภอมหาชนะชัย

สมณศักดิ์และเกียรติคุณที่ได้รับ

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระศาสนดิลกเจ้าคณะมณฑลอีสาน ได้ขอตัวพระมหาเสน ชิตเสโน ออกไปเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะมณฑลอีสาน และได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไปโดยลำดับ แล้ว

พระมหาเสนาจึงได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์ให้เป็นพระราชาคณะที่ พระศาสนดิลกแทน (ซึ่งมีข้อที่น่า
สังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่า ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พระเปรียญตั้งแต่ ๕ ประโยคขึ้นไป จึงจะโปรดเกล้าฯ แต่ตั้งให้เป็น
พระราชาคณะ ต้องดำรงสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรมาก่อนจึงจะดำรงตำแหน่งพระราชาคณะได้)

แต่ท่านเป็นพระสหชาติ (ผู้เกิดร่วมสมัย วัน เดือน ปี เดียวกัน) ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตำแหน่ง พระราชาคณะที่พระศาสนดิลก ซึ่งจัดได้ว่าเป็น
กรณีพิเศษส่วนหนึ่งและในฐานะที่ท่านเป็นพระสหชาติ เมื่อรูปอื่นๆ ได้รับพระราชทานเครื่องบริวารที่ระลึกใน
วาระสำคัญใด ท่านก็จะได้รับพระราชทานเครื่องบริวารทุกครั้งไป

มรณภาพ

พระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ สิริอายุได้ ๖๑ ปี
พรรษา ๔๐

พระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) เป็นพระเถระด้านคันถธุระที่สำคัญองค์หนึ่งของเมืองอุบลราชธานีในยุค
แรกๆ ที่ได้นำรูปแบบการปกครอง การศึกษาสงฆ์ และขนบธรรมเนียมปฏิบัติในเมืองหลวงออกสู่หัวเมืองใน
ภูมิภาค ทำให้ กุหลบุตรผู้ใฝ่เรียนทั้งหลายในรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนทั้งคคิธรรม และคคิโลก จนมี
ความรู้แตกฉานในพระธรรมวินัยและบาลีมากขึ้นเป็นลำดับ นับได้ว่าท่านได้ทำคุณประโยชน์ต่อ
พระพุทธศาสนา ประชาชน และชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก สมควรได้รับยกย่อง เชิดชูให้เป็น
“ปราชญ์” เมืองอุบลราชธานีอย่างแท้จริง

หนังสืออ้างอิง

คณะกรรมการดำเนินงานที่ระลึกฉลอง ๑๕๐ วัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) ต.ในเมือง อ.เมืองอุบลราชธานี

จ.อุบลราชธานี ๕ เมษายน ๒๕๔๕. อุบลราชธานี : วิทยาลัยการพิมพ์, ๒๕๔๕.

มหาวิรวงศ์, สมเด็จพระ. ประวัติวัดสุปฏิหารามวรวิหาร งามสมโภช ครบ ๑๐๐ ปี. พระนคร : โรงพิมพ์ มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย, ๒๔๕๖.

ศรีอุบลรัตนาราม, วัด. ที่ระลึกทรงยกช่อฟ้าวัดศรีอุบลรัตนาราม. พระนคร : โรงพิมพ์มิตรไทย, ๑๕๑๑.